

Ing. Jana Kopečná
Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky
Odbor ekonomickej regulácie
Továrenská 7, P.O. BOX 18, 810 06
Bratislava 16

Dátum: 19. 06. 2009

Vec: **NÁVRH ROZHODNUTIA TELEKOMUNIKAČNÉHO ÚRADU SR ZO DŇA 19. MÁJA 2009, KTORÝM SA URČUJE METÓDA KALKULÁCIE CIEN ZA SLUŽBU UKONČENIA VOLANIA VO VEREJNEJ MOBILNEJ TELEFÓNNEJ SIETI VÝZNAMNÉHO PODNIKU.**

Vážená páni riaditeľka,

dňa 19.05.2009 Telekomunikačný úrad SR (ďalej len „úrad“) zaslal spoločnosti T-Mobile Slovensko, a.s., (ďalej len „spoločnosť T-Mobile“) na pripomienkovanie návrh rozhodnutia Telekomunikačného úradu SR zo dňa 19. mája 2009, ktorým sa určuje metóda kalkulácie cien za službu ukončenia volania vo verejnej mobilnej telefónnej sieti významného podniku (ďalej len „Návrh rozhodnutia“).

Na úvod by sme chceli zopakovať všeobecne úvahy ohľadne prístupu k ukladaniu povinnosti nákladovej orientácie a stanoveniu oprávnenosti jednotlivých položiek, ktoré by podľa nás mal úrad zohľadniť.

Podľa ustanovení Zákona č. 610/2003 Z.z. o elektronických komunikáciách Úrad je povinný všetky činnosti vykonávať a svoje rozhodnutia vydávať **v súlade s princípmi efektívnosti, objektívnosti, transparentnosti, nediskriminácie, primeranosti a odôvodnenosti.**

V súvislosti s povinnosťou nákladovej orientácie je potrebné uviesť, že zákonným predpokladom pre uloženie povinnosti nákladovej orientácie v zmysle § 22 zákona je zistenie úradu, že nedostatok efektívnej súťaže umožňuje významnému podniku požadovať neprimerané ceny. Inak povedané, v zmysle zákona je potrebné zistiť a dostatočne preukázať (i) nedostatok súťaže (SMP), (ii) možnosť požadovať neprimerané ceny, (iii) kauzálny vzťah medzi nedostatkom súťaže a možnosťou požadovať neprimerané ceny, (iv) vhodnosť a primeranosť riešenia problému neprimeraných cien prostredníctvom uloženia povinnosti nákladovej orientácie. Podľa názoru spoločnosti T-Mobile, na mobilných trhoch v Slovenskej

republike nedošlo k zisteniu ani k dostatočnému preukázaniu druhej a tretej z horeuvedených kumulatívnych podmienok, a preto **ukladanie povinnosti nákladovej orientácie je podľa nášho názoru neodôvodnené a neprimerané.**

Spoločnosť T-Mobile je presvedčená, že aj dobrovoľný každoročný pokles cien za prepojenie je dôkazom toho, že uloženie povinnosti nákladovej orientácie by nebolo na slovenských trhoch ukončovania hovorov primerané. O tom svedčia aj posledné aktivity spoločnosti T-Mobile smerujúce k ďalšiemu zníženiu prepojovacích poplatkov.

Pokiaľ ide o konkrétny návrh nákladového modelu zo strany úradu uvádzame nasledovné:

Model FAHC predpokladá priradenie **všetkých** relevantných nákladov k službám na základe zásady nákladovej príčinnosti. To znamená, že **všetky (priame aj nepriame) náklady nevyhnutné na poskytovanie určitej služby, musia byť k priradené k službe, s ktorou sú spojené.**

Pre účely dodržiavania uvedených zásad nákladovej príčinnosti a transparentnosti je nevyhnutné rozlišovať medzi druhovým členením nákladov a účelovým členením nákladov. **Žiadna z EU regulátormi používaných metodík (FDC/FAC,¹ LRIC,² „benchmarking“) nepredpokladá vylúčenie nákladov nevyhnutných na poskytovanie regulovanej služby, vrátane nákladov spoločných a režijných.³ Primárnym dôvodom je to, že **objektívne nevyhnutné náklady, ktoré operátor vynaloží na poskytovanie regulovanej služby, ale ktoré nie sú pokryté z príjmov z tejto regulovanej služby, operátor s nevyhnutnosťou musí pokryť tieto náklady z príjmov z inej služby, resp. služieb, čím sa umelo zvýši cena (a/alebo zníži kvalita či vyber pre koncového užívateľa), a to nad úroveň, na ktorú tlačí konkurenčný boj. Takto neodôvodnený regulačný zásah bude mať za výsledok zvýšenie cien pre koncového užívateľa nad ekonomicky efektívnu úroveň, tzn. protichodne s cieľmi regulácie, ktoré ukladá zákon.****

Všetky svoje pripomienky spoločnosť T-Mobile by chcela rozdeliť na 3 skupiny. Do prvej skupiny patria zásadné pripomienky, ktoré podľa nášho názoru je bezpodmienečné nevyhnutne zapracovať do finálneho znenia Rozhodnutia s tým, aby toto splňalo kritéria primeranosti, odôvodnenosti a materiálnej pravdy. Do druhej skupiny patria pripomienky k návrhu Rozhodnutia, ktoré síce nie sú zásadné, avšak dôležité z hľadiska fungovania nákladovej orientácie v súlade s princípami právnej istoty a úlohy úradu zabezpečovať podporu efektívnej súťaže. Do tretej skupiny patria osobitne pripomienky ku kategóriám nákladov ktoré úrad v Návrhu označil za neoprávnené.

1. Zásadné pripomienky

1.1. Oprávnenosť započítania objemu pracovného kapitálu do objemu celkového vloženého kapitálu pri výpočte nákladov na službu ukončovania hovorov.

¹ „...in the case of FAC a part of the common costs is allocated to the increment.“ ERG 2005. 4.1.3

² “In a regulatory environment it is accepted that all services should bear, in addition to their incremental cost, a reasonable proportion of the common costs.“ ERG 2005, 4.2.6.

³ “The fully allocated cost (FAC) of an increment is the cost incurred in providing that increment, on the basis that none of the operator’s costs are left unallocated. **This means that part of the common costs is allocated to the increment involved.** This allocation can be done in various ways, but is typically done with some (proportional) relationship to the (direct) costs that are already allocated.“ ERG 2005, 4.3.1.

Vložený kapitál obsahuje taký kapitál, ktorý je v spoločnosti dlhodobo viazaný **a od ktorého investori (tzn. poskytovatelia vlastného kapitálu) a poskytovatelia cudzieho kapitálu očakávajú určitú výnosnosť**, inak presunú svoj kapitál inam. Kapitál je dlhodobo viazaný ako vo fixných aktívach (ako napr. sieťové prvky), **ale tiež v pracovnom kapitáli** (napr. zásoby náhradných dielcov k sieti a pod.). Pracovný kapitál (obežné aktíva - krátkodobé záväzky) je nevyhnutnou súčasťou podnikania, bez ktorej by daný business nešlo reálne vykonávať. Pracovný kapitál (či už sa jedná o "krátkodobé" alebo "obežné" položky) udržiava určitú dlhodobú úroveň ("usadeninu"), ktorá viaže dlhodobý kapitál (či už vlastný alebo cudzí). **Preto je pracovný kapitál z ekonomického hľadiska nevyhnutnou súčasťou objemu vloženého kapitálu, a primeraná návratnosť vloženého kapitálu (WACC), na uznanie ktorej regulovaný podnik má nárok podľa ustanovení ZEK, má podľa názoru spoločnosti T-Mobile obsahovať aj návratnosť pracovného kapitálu.**

Započítania **nákladov** pracovného kapitálu do celkových **nákladov** vloženého kapitálu, teda povolenie toho, aby do vloženého kapitálu sa započítaval okrem investičného majetku aj pracovný kapitál, **je bežným regulačným štandardom v štátoch EÚ a navyše je v súlade s odporúčaním Európskej Komisie** (viď „Commission Recommendation of 8 April 1998 on interconnection in a liberalised telecommunications market (Part 2 - Accounting separation and cost accounting), resp. jeho neskoršie revízie. V kapitole 5, v tabuľke 5.1, uvedeného odporúčania EK (viď. „Table 5.1.-, „Methods of allocating capital employed“) **je pracovný kapitál** (tj. „Working Capital“) priamo uvedený ako **jedna z oprávnených súčasti vloženého kapitálu** („Capital Employed“), a to vrátane odporúčaných metód alokácie pre jej jednotlivé položky.⁴ Tak isto položka pracovného kapitálu **je explicitne uvedená ako súčasť vloženého kapitálu** v navrhovaných Accounting Separation správach v kapitole 7 tohto odporúčania.

Tak isto aj podľa názoru ERG (European Regulators Group) je pracovný kapitál súčasťou vloženého kapitálu. (Viď. kapitola 5 dokumentu: „ERG COMMON POSITION: Guidelines for implementing the Commission Recommendation C (2005) 3480 on Accounting Separation & Cost Accounting Systems under the regulatory framework for electronic communications“).

V Návrhu rozhodnutia úrad explicitne nespomína možnosť započítavania nákladov vloženého pracovného kapitálu medzi oprávnenými nákladmi na službu ukončovania hovorov. Podľa názoru spoločnosti T-Mobile, pre zabezpečenie právnej istoty pre regulovaný podnik je **potrebné explicitne označiť túto položku v Rozhodnutí za oprávnenú.**

Spoločnosť T-Mobile navrhuje pridať na str. 1 nasledujúcu vetu:

„Do objemu vloženého kapitálu sa započítava okrem objemu investičného majetku aj objem pracovného kapitálu (vypočítaný z priemerných zostatkových hodnôt obežných aktív po odpočítaní krátkodobých záväzkov). Jednotlivé položky pracovného kapitálu sa priradia na príslušné služby alebo sieťové prvky či procesy na základe princípu príčinnej súvislosti.“

⁴ “For price-setting purposes, NRAs and operators will be concerned with average capital employed during any period rather than with capital employed at a single point in time such as the financial year end. This is because a “snap-shot” at any one point in time may not be representative of the average level of capital employed by operators. Specifically, working capital balances at a single point in time may not be representative of average working capital requirements over an extended period. The separate accounts of operators should therefore show average capital employed, rather than year-end balances.”

Dodatočne na str.1, ods.5 navrhujeme upresniť tak, že do nákladov, od ktorých sa odvodzuje cena za jednotku služby ukončenia hovorov, vstupujú tiež náklady vloženého kapitálu:

„....., aby tieto obsahovali iba náklady (vrátané nákladov vloženého kapitálu) priamo alebo nepriamo spojené s poskytovaním služby“

1.2. Upresnenie alokačnej metódy ABC

Podľa Návrhu rozhodnutia, na alokáciu kategórií nákladov, ktoré súvisia s poskytovaním telekomunikačných služieb na jednotlivé poskytované služby sa použije metóda ABC (Activity Based Costing), ktorá vychádza z miery využitia jednotlivých kategórií nákladov na dané činnosti významného podniku. (Vid' napr. str.1 Návrhu rozhodnutia).

Avšak, pri podrobnom popise prístupu ku alokácii jednotlivých nákladov dochádza k zúženiu zásad použitia metodiky ABC, a to tým, že úrad navrhuje alokáciu nepriamych prevádzkových nákladov i nepriamych investičných nákladov výhradne pomerom prevádzky, a teda aj v prípadoch, kde by použitie takéhoto faktora nebolo odôvodniteľné povahou jednotlivých kategórií alokovaných nákladov.

Všeobecná metodika ABC je obvyklé založená minimálne na dvojkrokovej alokácii, keď v prvom kroku sú alokované náklady zdrojov na aktivity (procesy), a v druhom kroku sú alokované náklady aktivít (procesov) na koncové služby. To znamená všeobecný nákladovo-alokačný tok vyzerá nasledovne:

ZDROJE -> AKTIVITY -> SLUŽBY (resp. v angličtine: RESOURCES -> ACTIVITIES -> SERVICES).

V každom alokačnom kroku sa potom majú uplatniť také alokačné kľúče, ktoré najlepšie vystihujú príčinnú súvislosť ("cost causality"). Tzn. **neexistujú nejaké univerzálne definície alokačných kľúčov, ktoré sa majú uplatniť, pretože vždy je potrebné rešpektovať špecifiká daného podniku a kľúče vybrať podľa princípu príčinnej súvislosti.** Dá sa však povedať, že v prvom alokačnom kroku (tzn. ZDROJE -> AKTIVITY) sa spravidla uplatňujú kľúče založené na FTE („full-time employees“) a v druhom alokačnom kroku (tzn. AKTIVITY -> SLUŽBY) sa spravidla uplatňujú **kľúče založené na objeme daných služieb alebo počtoch zákazníkov.** Nie je to ale dogma, vždy je potrebné hľadať kľúč najlepšie vystihujúci "cost causality" (nákladovú príčinnosť).

Vyššie uvedená ABC metodika (2 alokačné kroky) je všeobecný princíp. V praxi sa potom v ABC modeloch používa viac ako 2 alokačné kroky (s tým, že každý alokačný krok má potom špecifické kľúče). **Práve v telekomunikáciách býva tých alokačných krokov viac, pretože sa jedná o komplexné odvetvie (musia sa alokovať priame náklady, aktivity, sieťové prvky, a pod.)**

Z vyššie uvedených dôvodov doporučujeme, aby rozhodnutie TÚSR rešpektovalo, že ABC modely sú viackrokové a že v rôznych alokačných krokoch sa dajú použiť rôzne alokačné kľúče, ktoré najlepšie vystihujú príčinnú súvislosť.

Pokiaľ sa jedná o pomer prevádzky, **ten sa dá použiť len v tom poslednom alokačnom kroku,** ale v určitých prípadoch to nie je ten metodicky najsprávnejší „driver“ - vid' nižšie v texte tejto pripomienky.

Telekomunikačný nákladový model je navyše komplexnejší, pretože obsahuje aj submodel alokácie sieťových nákladov (tzn. ZDROJE -> FYZICKÉ SIEŤOVÉ PRVKY -

> LOGICKÉ SIEŤOVÉ PRVKY -> SLUŽBY), kde je viackroková alokácia nevyhnutná. Potreba použitia metódy ABC (resp. viackrovej alokácie) je jednoducho daná tým, že veľká časť nákladov (či už sieťových alebo procesných) je nepriama, zdieľaná a fixná.

Napr. nie je možné jednoducho alokovať odpisy priamo na služby (nie je tam totiž takáto jednoznačná väzba), bez toho aby sme ich najskôr alokovali na fyzické a následne logické sieťové prvky, ktoré sú potom alokované na služby pomocou vyťaženia týchto sieťových prvkov. Obdobný princíp platí napr. pre personálne náklady, ktoré je potrebné najskôr alokovať na procesy, aby následne mohli byť správne alokované na služby. Priama alokácia personálnych nákladov na služby nie je možná (až na drobné výnimky).

Spoločnosť T-Mobile preto navrhuje upresniť alokačnú metódu u nesieťových prevádzkových a investičných nákladov **tak, aby bolo možné pri alokácii nákladov procesov či priamych nákladov na služby použiť v súlade s metódou ABC viac alokačných kľúčov, teda nielen pomer prevádzky:**

Prevádzkové náklady sú rozdelené do skupín súvisiacich nákladov. Prevádzkové náklady sú tiež v prípade kategórie „Náklady na vlastnú sieť“ alokované na základe vyťaženia jednotlivých sieťových prvkov, v ostatných prípadoch sú prevádzkové náklady alokované na volanie v sieti buď priamo (priame náklady) alebo vo viacerých krokoch pomocou metódy ABC (nepriame a ostatné náklady), pričom pre alokáciu nákladov na služby v poslednom kroku alokácie sa použije taký alokačný kľúč, ktorý najlepšie vystihuje príčinnú súvislosť spotreby nákladov daného procesu (napr. pomer prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, priame priradenie na danú službu, a pod.)

Tak isto by sa mal upraviť aj komentár k tabuľke č. 1:

„Spoločné a zdieľané náklady na prepojovanú prevádzku sú v prípade sieťových prvkov alokované na základe vyťaženia jednotlivých sieťových prvkov. V ostatných prípadoch (tzn. pokiaľ se nejedná o sieťové prvky) sú tieto náklady alokované vo viacerých krokoch pomocou metódy ABC, pričom pre alokáciu nákladov na služby v poslednom kroku alokácie sa použije taký alokačný kľúč, ktorý najlepšie vystihuje príčinnú súvislosť spotreby nákladov daného procesu (napr. pomer prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, priame priradenie na danú službu, a pod.)“ Ako pomocné alokačné kľúče môžu byť v rámci metódy ABC použité: počet zamestnancov, odpracované hodiny, proporcia nákladov, a pod.“

Komentár k tabuľke č.2 by sa mal v tomto zmysle upraviť nasledovne:

„.... alokované v prípade kategórie „Náklady na vlastnú sieť“ na základe vyťaženia jednotlivých sieťových prvkov. V ostatných prípadoch sú prevádzkové náklady alokované na volanie v sieti buď priamo (priame náklady) alebo vo viacerých krokoch pomocou metódy ABC (nepriame a ostatné náklady), pričom pro alokáciu nákladov na služby v poslednom kroku alokácie sa použije taký alokačný kľúč, ktorý najlepšie vystihuje príčinnú súvislosť spotreby nákladov daného procesu (napr. pomer prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, priame priradenie na danú službu, a pod.) Ako pomocné alokačné kľúče môžu byť v rámci metódy ABC použitý počet zamestnancov, odpracované hodiny, proporcia nákladov, a pod.“

Týmto sa zabezpečí vnútorná konzistentnosť nákladového modelu v časti pravidiel použitia metodiky ABC, a zároveň sa dosiahne konzistentnosť s iným ustanovením Návrhu rozhodnutia, ktoré sa nachádza na stránke 2 Návrhu: „pričom ako alokačné

klúče budú použité pomer prevádzky, počet zamestnancov, prípadne odpracované hodiny.“, ktorého znenie navrhujeme upraviť nasledovne:

„pričom ako alokačné klúče budú použité také, ktoré najlepšie vystihujú príčinnú súvislosť spotreby daného nákladu (napr. pomer prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, počet zamestnancov, odpracované hodiny, priamé priradenie, apod.)“

V prípade, ak takáto konzistentnosť nebude zabezpečená, podľa názoru spoločnosti T-Mobile dôjde k skresleniu objektívnosti výsledkov nákladového modelu, zníženiu právnej istoty pre regulované podniky a v konečnom dôsledku k narušeniu efektívnej súťaže na mobilnom trhu.

1.3.Zohľadnenie rizikovosti krajiny pri výpočte priemernej hodnoty vloženého kapitálu (WACC)

Úrad navrhuje metódu výpočtu priemernej hodnoty vloženého kapitálu (WACC), ktorá vychádza z výnosnosti bezrizikovej investície a navyše aplikuje niekoľko nevyhnutných ukazovateľov a prirážok, zohľadnenie ktorých je nevyhnutné z hľadiska primeranosti a povinnosti úradu podporovať efektívne investície do kvalitnej a modernej infraštruktúry.

Konkrétne pri výpočte nákladov na vlastný kapitál, úrad v návrhu rozhodnutia uviedol iba prirážku za veľkosť. Podľa nášho názoru vo vzorci chýba ešte prirážka za rizikovosť krajiny, ktorá by podľa názoru spoločnosti T-Mobile mala byť vo výpočte zohľadnená.

Vzorec na výpočet nákladov na vlastný kapitál by potom vyzeral nasledovne:

$$R_e = R_f + B * (R_m - R_f) + SP + CP$$

- R_f = výnosnosť bezrizikovej investície
- B = beta koeficient
- R_m = výnosnosť trhu
- SP = prirážka za veľkosť
- CP = prirážka za riziko krajiny

1.4.Upresnenie vzájomného vzťahu medzi „neoprávnenými“ a „oprávnenými“ resp. „čiastočne oprávnenými nákladmi“ v prípade, keď tieto sa prelínajú

Návrh rozhodnutia upravuje „oprávnenosť“ a „neoprávnenosť“ položiek rôznymi cestami. Najprv návrh uvádza pozitívne vymedzenie oprávnených nákladov: „Do výpočtu cien za službu ukončenia volania môžu byť započítané iba primerané a odôvodnené náklady uvedené v Prílohe č. 1, tabuľka 1 - ... tabuľka č. 2 ..a.. tabuľka č. 3“. Teda, ide o tzv. „whitelist“ prístup.

Na strane druhej, Návrh rozhodnutia zahŕňa aj negatívne vymedzenie oprávneností, cez Tabuľku č.4: „Do výpočtu cien za službu ukončenia volania nemôžu byť započítané náklady uvedené v Prílohe č. 1 tabuľka č. 4 Neoprávnené náklady, najmä náklady

súvisiace s marketingom a starostlivosťou o zákazníka ani žiadne iné náklady, ktoré nesúvisia so službou ukončenia volania“ (Str.2). Teda, ide o tzv. „blacklist“ prístup.

Navyše, určité kategórie nákladov sa nachádzajú aj medzi oprávnenými, resp. čiastočne oprávnenými nákladmi, aj medzi neoprávnenými nákladmi (napríklad „autá“, či náklady na získanie zákazníka/akvizíčné náklady).

Podľa vysvetlenia úradu poskytnutého na požiadanie spoločnosti T-Mobile, v prípade ak náklady sa prelínajú, ide o odkaz na „oprávnenú“, resp. „čiastočne oprávnenú“ a „neoprávnenú“ časť jednej a tej istej kategórie nákladov.

V tejto súvislosti si spoločnosť T-Mobile dovoľuje predovšetkým vyjadriť názor, že vo všeobecnosti najvhodnejším nástrojom na definovanie oprávnenosti, resp. neoprávnenosti nákladov by bolo určenie všeobecného pravidla v Rozhodnutí, v zmysle ktorého významný podnik je povinný alokovať na službu ukončovania hovorov iba tie náklady, ktoré so službou ukončovania hovorov súvisia na základe princípu nákladovej príčinnosti, rešpektujúc zásady proporcionality a transparentnosti.

Regulačná prax EÚ pozná aj tzv. „blacklist“ prístup, uplatnený napr. regulátorom v Českej republike, keď zoznam neoprávnených nákladov je priamo zadefinovaný v rozhodnutí určujúcom požiadavky na nákladový model (tento blacklist je však nedefinovaný na úrovni nákladových druhov, nie na úrovni procesov, kde sa operátor má riadiť príčinnou súvislosťou). „Whitelist“ prístup je podľa nášho názoru viac vhodný pri použití metodiky LR(a)IC založenej na „bottom-up“ princípe.

Prístup zadefinovaný v Návrhu rozhodnutia, založený na kombinácii „whitelist“ a „blacklist“, teda kde sú aj neoprávnené aj oprávnené náklady, podľa nášho názoru vyžaduje niekoľko úprav na to, aby ho bolo možné spoľahlivo implementovať, a aby bolo zadosťučinené právnej istote.

i. **Explicitné definovanie skutočnosti, že aj „neoprávnené“ náklady sa môžu čiastočne alokovať na službu ukončovania hovorov, pokiaľ sú súčasne uvedené medzi „oprávnenými“ (či už plne alebo čiastočne oprávnenými) a „neoprávnenými“ nákladmi**, inými slovami pravidla, že nákladové položky, ktoré sú súčasne uvedené v oprávnených i neoprávnených nákladoch, môžu byť čiastočne alokované na službu ukončenia hovorov.

Z uvedených dôvodov navrhujeme pridať na str.2 nasledujúcu vetu:

„Do výpočtu cien za službu ukončenia volania nemôžu byť započítané náklady uvedené v Prílohe č. 1 tabuľka č. 4 b). Náklady uvedené v Prílohe č. 1 tabuľka č. 4 a) sa môžu byť započítané iba ak súčasne sú uvedené v Prílohe č. 1 Tabuľka č.1 alebo 2 alebo 3, a iba v oprávnenej časti.

ii. **Rozčlenenie** Tabuľky č.4 v Prílohe č.1 na časti „Tabuľka č.4a)“ (náklady, ktoré sú neoprávnené čiastočne) a „Tabuľka č.4 b)“ (náklady, ktoré so službou ukončovania hovorov nesúvisia). K oprávnenosti samotných položiek navrhovaných úradom vid'. vyjadrenie spoločnosti T-Mobile v časti 3 tohto stanoviska: „Osobitné pripomienky ku kategóriám nákladov, ktoré úrad v Návrhu označil za neoprávnené.“

iii. **Premenovanie** Tabuľky č.3 „čiastočne oprávnené“ náklady a úprava vysvetliviek k Tabuľkám č. 1 a 2.

Spoločnosť T-Mobile navrhuje premenovať tabuľku č.3 v Prílohe č.1 na „Náklady ktoré sa alokujú podľa špecifického alokačného kľúča.“

Dôvodom na premenovanie je **potreba vyhnúť sa možnému nedorozumeniu** ohľadne oprávnenosti alokácie nákladov, uvedených v Tabuľkách č. 1 a 2 v Prílohe č.1.

Navrhujeme teda úpravu vysvetliviek k Tabuľkám č. 1 a 2 v Prílohe č.1:

Č. 1. *„Investičné náklady“ obsahovali všetky priame sieťové a nesieťové náklady ako aj spoločné a zdieľané sieťové a nesieťové náklady, v časti alokovanej na službu ukončovania hovorov. Spoločné a zdieľané náklady na prepojenie prevádzku sú v prípade sieťových prvkov alokované na základe vyťaženia jednotlivých sieťových prvkov. V ostatných prípadoch (tzn. pokiaľ se nejedná o sieťové prvky) sú tieto náklady alokované vo viacerých krokoch pomocou metódy ABC, pričom pre alokáciu nákladov na služby v poslednom kroku alokácie sa použije taký alokačný kľúč, ktorý najlepšie vystihuje príčinnú súvislosť spotreby nákladov daného procesu (napr. pomer prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, priamé priradenie na danú službu, a pod.)“.* Ako pomocné alokačné kľúče môžu byť v rámci metódy ABC použité počet zamestnancov, odpracované hodiny, pomer nákladov, a pod.“;

Č. 2. *„Prevádzkové náklady“ zahrňali iba priame a nepriame náklady, v časti alokovanej na službu ukončovania hovorov v sieti významného podniku alokované v prípade kategórie „Náklady na vlastnú sieť“ na základe vyťaženia jednotlivých sieťových prvkov. V ostatných prípadoch sú prevádzkové náklady alokované buď priamo (priame náklady) alebo vo viacerých krokoch pomocou metódy ABC (nepriame a ostatné náklady), pričom pre alokáciu nákladov na služby v poslednom kroku alokácie sa použije taký alokačný kľúč, ktorý najlepšie vystihuje príčinnú súvislosť spotreby nákladov daného procesu (napr. prevádzky, pomer počtu zákazníkov, pomer sieťových nákladov, priamé priradenie na danú službu, a pod.)“.* Ako pomocné alokačné kľúče môžu byť v rámci metódy ABC použité počet zamestnancov, odpracované hodiny, pomer nákladov, a pod.“;

Č. 3 *„Náklady ktoré sa alokujú podľa špecifického alokačného kľúča“ zahrňali investičné a prevádzkové náklady alokované na službu ukončenia volania v sieti významného podniku podľa v tabuľke stanoveného alokačného kľúča;*

1.5.Lehota na implementáciu

Úrad navrhuje, aby významný podnik najneskôr do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým úrad uloží významnému podniku povinnosť nákladovej orientácie ukončenia volania podľa § 22 ods. 1 zákona, predložil úradu výpočet ceny na základe nákladovej metódy FAHC. (Vid' str.3).

Uvedená navrhovaná lehota sa javí ako neprimerane krátka a to z viacerých dôvodov:

Pri implementácii požiadaviek úradu do modelu plne alokovaných historických nákladov je totiž potrebné vykonať množstvo časovo náročných krokov (napr. uskutočniť výberové konanie na externého dodávateľa, zmeny modelu účtovníctva, opakovane naplnenie tohto modelu dátami atď.), ktoré sa môžu začať až v čase, kedy bude uložená povinnosť a kedy bude presne určený jej obsah resp. spôsob jej naplnenia. Spoločnosť T-Mobile nemá personálne, časové ani finančné kapacity, aby sa pripravovala na implementáciu povinnosti, ktorá je nákladná, nemusí byť v konečnom dôsledku vôbec uložená a nie je finalizovaný ani jej obsah resp. rozsah (alokácia nákladov). Nie je možné v čase konzultácií ohľadom nákladového modelu (bez poznania jeho konečnej podoby), ani uskutočniť výberové konanie na dodávateľa, resp. konzultanta úpravy modelu

účtovníctva a logicky ani začať implementovať samotný model a už vôbec nie naplňať tento model aktuálnymi dátami čo je proces časovo najnáročnejší (cca 60 dni).

Spoločnosť T-Mobile preto verí, že úrad prehodnotí svoj postoj k tejto mimoriadne citlivej otázke, nakoľko prípadne nesprávne implementovaný model môže ohroziť zmysel dlho pripravovanej a z pohľadu úradu potrebnej regulácie. V tejto súvislosti spoločnosť **T-Mobile žiada o uplatnenie lehoty na implementáciu minimálne v rozsahu 60 dní.**

Úrad tiež navrhuje aby výpočet za rok 2008 bol predložený najneskôr do 30 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ktorým úrad uloží významnému podniku povinnosť nákladovej orientácie ukončenia volania podľa § 22 ods. 1 ZEK.

Vzhľadom na to, že podľa aktuálne prebehajúceho procesu uloženia povinností významnému podniku rozhodnutie ktorým úrad uloží významnému podniku povinnosť nákladovej orientácie očakáva sa už 04.07.2009 (informácia podľa Oznamenia o predĺžení lehoty na vydanie rozhodnutia zo dňa 03.06.2009), môže stať že 30 dňová lehota začne bežať už dňa 05.07.2009 **a teda uplynie možné ešte pred tým, ako bude vydané Rozhodnutie** ktorým sa určuje metóda kalkulácie cien za služby ukončenia volania vo verejnej mobilnej telefónnej sieti významného podniku, navrhujeme aby 30 dňová lehota začínala plynúť odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia o metóde kalkulácie cien. **Regulovaný podnik totižto objektívne nemôže začať plniť povinnosť podľa metódy ktorá ešte nebola schválená v právoplatnom rozhodnutí.**

Preto navrhujeme upraviť znenie Návrhu rozhodnutia:

*Významný podnik je povinný najneskôr do **60 dní** odo dňa nadobudnutia **právoplatnosti tohto rozhodnutia**, predložiť úradu výpočet ceny na základe nákladovej metódy FAHC rešpektujúci vyššie uvedené princípy, pričom všetky vstupné údaje musia vychádzať zo stavu, ktorý bol k 31.12.2008.*

a

*Významný podnik je povinný predložiť úradu všetky oprávnené a čiastočne oprávnené „Investičné náklady“ a „Prevádzkové náklady“, (Príloha 1, Tabuľky č. 1,2 a 3) inými slovami vstupné informácie potrebné pre využitie metódy FAHC a požadované úradom najneskôr do 60 dní odo dňa právoplatnosti **tohto rozhodnutia**, pričom všetky vstupné údaje musia vychádzať zo stavu, ktorý bol k 31.12.2008. Rovnako je významný podnik povinný predložiť úradu „Neoprávnené náklady“ (Príloha 1, Tabuľka č. 4), ktoré v žiadnom prípade nemôžu vstupovať do výpočtu*

2. Iné pripomienky

2.1. Upresniť vo všetkých častiach dokumentu, že celé rozhodnutie sa týka len ukončenia (terminácie) hlasových volaní

Toto upresnenie nám pripadá celkom logické vzhľadom na analýzu relevantného trhu č.9, kde úrad analyzoval pravé hlasové volania.

2.2 Legenda k vzorcu jednotkových nákladov („J“) (str.5)

Vzhľadom k tomu, že sa dané rozhodnutie týka len ukončovania hlasových volaní, navrhujeme vypustiť posledné 2 vety popisujúce rôzne jednotky merania prenosu (minuty, SMS, MMS, MB), aby to nebolo zavádzajúce. Pre ukončenie hlasového volania se budú

ako jednotka prenosu používať minúty (tie sa budú používať tak v alokačných kľúčoch/routing tabuľke, ako aj pre výpočet jednotkových nákladov).

Navrhujeme vypustiť nasledujúce 2 vety:

~~„(Jednotka prenosu sa líši od formy poskytovanej služby. Zvyčajne je to 1 minúta hovoru, 1 SMS, 1MMS, 1MB prenesených dát.“~~

Upraviť legendu k celkovým jednotkám nasledujúcim spôsobom: „J – celková suma jednotiek prenosu (minúty)“ Tzn. zmazať SMS, MMS atď.

3. Zasadne pripomienky osobitne ku kategóriám nákladov, ktoré úrad v Návrhu označil za neoprávnené.

3.1. Predajné miesta a budovy

Predajné miesta sa podieľajú na nákladoch na službu ukončovania hovorov minimálne v 2 podobách:

a) predajná sieť sa nepoužíva iba na predaj služieb, ale aj na zákaznícku podporu a starostlivosť o zákazníka. Je z praktického hľadiska nevhodné, aby sa v predajniach poskytovala starostlivosť o zákazníkov len v časti odchádzajúcich hovorov. Uvedené znamená, že aj prichádzajúce hovory (sťažnosti na dovolateľnosť, servis aplikácií súvisiacich s prímaním hovorov) sa riešia na predajných miestach a objektívne tak vytvárajú náklady pre TMSK.

b) predajná sieť je primárnym nástrojom na zvýšenie počtu zákazníkov. Zvýšenie počtu zákazníkov sa prejaví vyšším počtom „čísel“ na ktorých TMSK môže/musí terminovať hovor, a teda náklady na rozvoj a údržbu predajných miest významne prispievajú k zníženiu jednotkových nákladov na terminovaný hovor.

Pokiaľ ide o alokáciu primeranej časti nákladov na budovy, táto **je priamo spomenutá v Prístupovej Smernici**.⁵ a preto ju považujeme za náklad súvisiaci so službou terminácie a teda aj za oprávnený náklad.

3.2. . Náklady na dotované telefóny

Náklad, ktorý vzniká operátorovi z poskytnutia dotácie na mobilný telefón, je priamym dôsledkom vytvárania hodnoty vo vzťahu k volanému.. Dotovaním mobilných telefónov operátori umožňujú používať mobilné služby (vrátane prijímania volaní!) aj zákazníkom, ktorí by inak nemali možnosť zakúpiť si mobilný telefón a prijímať volania. Zvyšovanie počtu zakaznikov umožňuje väčšie úspory z rozsahu (vyšší počet terminovaných minút aplikovaný na fixné náklady), čo má za dôsledok postupné znižovanie priemerného jednotkového nákladu na termináciu. Týmto dochádza k tvorbe tzv. pozitívnej externality. Z uvedeného dôvodu by dotácia mobilných zariadení mala byť zaradená do oprávnených nákladov služby ukončovania hovorov. Problematika “externality ukončovania hovorov” je pritom v regulačnom prostredí EÚ dobre známa.

⁵ When a national regulatory authority calculates costs incurred in establishing a service mandated under this Directive, it is appropriate to allow a reasonable return on the capital **employed including appropriate labour and building costs** (Recital 20)

3.3.. Náklady na činnosti orientované na zákazníka

Operátor nie je schopný sa starať o zákazníkov iba v časti odchádzajúcich hovorov, ale je povinný poskytovať zákaznícky servis pre celé portfólio služieb, tzn. vrátane prichádzajúcich hovorov. Maloobchodný fakturačný systém je potrebný na udržiavanie zákazníkov. Zníženie počtu zákazníkov by nevyhnutne spôsobilo nárast nákladov na jednotlivý terminovaný hovor. Vzhľadom na skutočnosť, že prichádzajúci domáci hovor nie je spoplatnený volaným zákazníkom, terminačný poplatok je jediným zdrojom, z ktorého operátor môže pokryť náklady na zákaznícky servis a fakturáciu v časti alikvótnej prichádzajúcej prevádzke. Inak tieto náklady zostanú nepokryté, resp. budú pokryté z inej maloobchodnej služby, čo spôsobí jej zdraženie. Vo všeobecnosti, tento náklad je priamym dôsledkom vytvárania hodnoty vo vzťahu k volanému, čím dochádza k tvorbe tzv. „pozitívnej externality“. Uznanie regulátorom takejto „externality“ v regulačnom praxe EU je známe: britský regulátor Ofcom napríklad povolil, aby takáto „externalita“ bola súčasťou nákladov na ukončovanie hovorov.⁶

3.4.Podporne aplikácie (software):

podporné aplikácie a SW (napr. SAP, HR net, atď.) sú nevyhnutné pre procesy prevádzkovania mobilných sietí a podporu poskytovania služby ukončovania hovorov. Veľkoobchodný billing totiž je nevyhnutný na fakturáciu prepojenia. Ako ďalšie príklady uvádzame: SAP - evidencia, plánovanie údržby, objednávanie technológie, „inventory system“ atď. Je to významný pracovný nástroj pre prevádzku siete. Ďalej: „HR net“ (zamestnanecké rozhranie) - evidencia pohotovostí, pracovných plánov a pod. pre prevádzku.

3.5.Marketing a reklama

Náklady na marketing a reklamu v časti podpory značky (t.zv. „brand promotion“): tieto náklady vo väčšine prípadov nutne vyplývajú zo zámeru operátora osloviť čo najväčší počet zákazníkov, a tak zvýšiť počet ľudí, ktorým možno ukončovať hovory, a týmto znovu znížiť jednotkový náklad na termináciu (tzn. pozitívna externalita). Ich zaradenie do nákladovej bázy služby ukončovania hovorov je preto opodstatnené. Takýto prístup sa pritom opiera o prax európskych regulátorov: český regulátor napríklad povolil začlenenie niektorých kategórií marketingových nákladov do nákladov na službu ukončovania hovorov.⁷

3.6.Vernostné programy

Náklad, ktorý vzniká operátorovi zo zabezpečenia vernostných programov, je priamym dôsledkom vytvárania hodnoty vo vzťahu k volanému, čím dochádza k tvorbe „pozitívnej externality“, ktorá je internalizovaná poplatkom za ukončovanie hovoru. Tak isto, vernostné programy motivujú zakazníka zvyšovať počet prevolaných minút, čím sa zabráňuje nárastu nákladov na termináciu.

⁶ *Ofcom considers that, broadly speaking, the estimates used in the previous consultations remain relevant to the decision about an appropriate externality surcharge. However, given the upwards revisions to two of these estimates, Ofcom believes it would be appropriate to allow an additional 0.1ppm for the externality surcharge. This takes the appropriate surcharge to 0.5ppm.* Annex D - The network externality surcharge, Statement on Wholesale Mobile Voice Call Termination consultation. 2004

⁷ Vid' Opatrení obecné povahy c. OOP/4/03.2006-3, tabuľka č.7.

3.7. „Customer Relations Management“ (CRM)

CRM je potrebný na udržiavanie zákazníkov, ako aj na uspokojenie požiadaviek zákazníka i vyriešenie prípadných technických problémov zamedzujúcich ukončenie hovorov na koncovom zariadení. Zníženie počtu zákazníkov by nevyhnutne spôsobilo nárast nákladov na jednotlivý terminovaný hovor. Týmto pádom, správne alokovaná čiastka nákladov na CRM systém je súčasťou nákladov podniku na prepojenie sietí.

3.8. Servis telefónov

Náklad na servis telefónov je priamym dôsledkom vytvárania hodnoty vo vzťahu k volanému, čím dochádza k tvorbe tzv. „externality“, ktorá je internalizovaná poplatkom za ukončovanie hovoru. Poskytovanie servisu telefónov je automaticky považovaný zákazníkmi za samozrejmu súčasť starostlivosti o zákazníkov, ktorú zákazníci požadujú.

3.9. Nedobytné pohľadávky

Priradenie nedobytných pohľadávok ako nákladov k viacerým službám sa premieta aj do regulačných odporúčaní EÚ o tvorbe nákladových položiek na službu ukončovania hovorov⁸

Všetky vyššie uvedené kategórie nákladov by podľa názoru spoločnosti T-Mobile by mali byť uznané v rozhodnutí ako čiastočné oprávnené.

Záverom si spoločnosť T-Mobile dovoľuje uviesť, že verí, že sa jej týmto stanovisko aspoň čiastočne podarilo ozrejmiť jej názory na jednotlivé otázky relevantné pre správne nastavenie nákladového modelu, ktoré práve prebieha. Spoločnosť T-Mobile preto dúfa, že sa podarí nájsť také riešenie, ktoré pomôže nastaviť reguláciu tak, aby mala vyvážený a teda čo najviac pozitívny dopad na trh elektronických komunikácií na Slovensku.

S úctou a pozdravom,

Anton Horshkov, MES

Divízia pre právo, reguláciu a vzťahy s operátormi

T-Mobile Slovensko, a.s.

⁸ Odporúčanie ERG 1998.